Digitális képfeldolgozás

Digitalizálás 3.: Képformátumok

Horváth András, SZE GIVK

v 1.1

- Bevezetés
 - Alapfogalmak
- Raszter-grafika alapfogalmak
 - Paraméterek
 - A pixel-értékek típusa
 - Színrendszer
 - Az exponálás paraméterei
 - Az Exif adatok
- Képformátumok
 - Nyers (raw) képek
 - Veszteségmentes formátumok
 - Veszteséges képformátumok
- Osszegzés
 - A legfontosabb képformátumok

Probléma felvetés

A kamerák, szkennerek érzékelője sok adatot produkál. Hogyan tároljuk ezeket? Feldolgozáshoz, küldéshez, ... Bevezetés

Probléma felvetés

A kamerák, szkennerek érzékelője sok adatot produkál. Hogyan tároljuk ezeket? Feldolgozáshoz, küldéshez, ...

Az ideális tárolás mód:

- a lehető legpontosabb adatokat tartalmazza
- kis helyigényű
- gyorsan írható és olvasható
- eszközfüggetlen

Lehetetlen mindnek megfelelni!

nagy pontosság⇒ nagy fájlméret

Vektorgrafika vagy raszteres grafika?

Vector graphics

Vektor grafika

A kép geometriai paramétereit adja meg.

A görbéket koordinátákkal, vonalvastagsággal és színnel reprezentáljuk.

- + átméretezéskor is pontos
- + programból generálható
- kamera nem tudja generálni

Raster graphics

Raszter grafika

Fix pixelrács alkalmazása, a pixelek színét adjuk meg.

A görbéket közelítőleg írjuk le a pixeleik segítségével.

- átméretezési problémák
- + programból generálható
- + kamera is tudja generálni

Vektorgrafika vagy raszteres grafika?

Raster graphics

Vektor grafika

A kép geometriai paramétereit adia meg.

A görbéket koordinátákkal, vonalvastagsággal és színnel reprezentáliuk.

- + átméretezéskor is pontos
- + programból generálható
- kamera nem tudja generálni

Raszter grafika

Fix pixelrács alkalmazása, a pixelek színét adjuk meg.

A görbéket közelítőleg írjuk le a pixeleik segítségével.

- átméretezési problémák
- + programból generálható
- + kamera is tudia generálni

Vektorosról raszteresre konvertálni egyszerű: renderelés. Raszteresről vektorosra konvertálni bonyolult: vektorizálás (tracing)

4 / 25

Vektorgrafikus formátumok

Ebben a kurzusban rasztergrafikus formátumokat használunk.

Kiegészítő, de fontos információ: néhány vektorgrafikus képformátum:

- SVG: Scalable Vector Graphics
 Egyre nagyobb elterjedtség. Jó szerkesztő-, konvertáló programok, a legtöbb web-böngésző is ismeri.
- CGM: Computer Graphics Metafile
 Nyílt nemzetközi szabványos formátum. Csökkenő népszerűség.
- PostScript (PS), Portable Document Format (PDF)
 Az Adobe vektoros formátumai. Több oldal kezelése, raszteres képek beágyazása, stb.
- WMF: Windows Metafile
- Különféle rajzoló, CAD, ... program saját formátuma.

Egy raszteres kép paraméterei

Kötelező paraméterek:

- A pixel-rács szélessége és magassága: W, H
- Színcsatornák száma: N_c
- A színcsatorna-értékek adattípusa

Egy raszteres kép paraméterei

Kötelező paraméterek:

- A pixel-rács szélessége és magassága: W, H
- Színcsatornák száma: N_c
- A színcsatorna-értékek adattípusa

Nem kötelező paraméterek:

- Színrendszer:
 - a színcsatornák leírása
 - intenzitás-pixelérték függvény
- Expozíciós paraméterek:
 - expozíciós idő (T)
 - expozicios ido (1)
 - apertúra-méret (A)
 - ISO-érzékenység (ISO)
- Speciális indikátorok: pl. hogy a kép nyers Bayer-szűrő adatokat tartalmaz, vagy a tömörítési módszer, stb.
- Megjegyzések, egyéb adatok pl. orientáció, GPS-koordináták, stb.

Pixel-értékek: pontosság a tömörség ellen

A tipikus szenzorok 12–16 bit pontosságú adatokat adnak.

Képméret-csökkenés: 8 bit/csatorna a tipikus érték.

Dilemma: a nagy pontosság nagy tárolási kapacitást igényel, de gyakran elég a kisebb pontosság is.

Pixel-értékek: pontosság a tömörség ellen

A tipikus szenzorok 12–16 bit pontosságú adatokat adnak.

Képméret-csökkenés: 8 bit/csatorna a tipikus érték.

Dilemma: a nagy pontosság nagy tárolási kapacitást igényel, de gyakran elég a kisebb pontosság is.

Csatorna-érték típusok:

- ullet 1 bit: $N_c=1$ esetén ezek a szó szerinti "fekete-fehér" képek.
- 8 bit unsigned integer: a legelterjedtebb választás
- 16 bit unsigned integer: tipikus érzékelő adatok
- 32 bit unsigned integer: nagy pontosságú érzékelők, számítási részeredmények
- 32 bit float: számítási részeredmények

Sok képformátum ismeri a 16 és 32 bites tárolást. (High Dynamic Range=HDR images.)

Lebegőpontos értékeket számítások közben szoktunk használni.

Egy digitális kép színrendszere

Egy színrendszer pontos leírásának részei:

• Spektrális érzékenységi függvények: $V_i(\lambda)$.

$$C_i = \int V_i(\lambda)\phi(\lambda)d\lambda$$

(hogyan kapjuk meg a színcsatorna-értékeket a színképből)

Intenzitás-pixelérték-függvény P(C)
 (hogyan kódoljuk a színcsatorna-értékeket számokká)

Egy digitális kép színrendszere

Egy színrendszer pontos leírásának részei:

• Spektrális érzékenységi függvények: $V_i(\lambda)$.

$$C_i = \int V_i(\lambda)\phi(\lambda)d\lambda$$

(hogyan kapjuk meg a színcsatorna-értékeket a színképből)

Intenzitás-pixelérték-függvény P(C)
 (hogyan kódoljuk a színcsatorna-értékeket számokká)

A legfontosabb színrendszerek digitális képeknél: sRGB, Adobe RGB. Olcsó kamerák: mérsékelten pontosan hűek a szabványokhoz.

Egy digitális kép színrendszere

Egy színrendszer pontos leírásának részei:

• Spektrális érzékenységi függvények: $V_i(\lambda)$.

$$C_i = \int V_i(\lambda)\phi(\lambda)d\lambda$$

(hogyan kapjuk meg a színcsatorna-értékeket a színképből)

Intenzitás-pixelérték-függvény P(C)
 (hogyan kódoljuk a színcsatorna-értékeket számokká)

A legfontosabb színrendszerek digitális képeknél: sRGB, Adobe RGB. Olcsó kamerák: mérsékelten pontosan hűek a szabványokhoz.

Más színrendszerek a szabványos "ICC profil" leírással adhatók meg. (Ebben a kurzusban csak sRGB képekkel foglalkozunk.)

Az intenzitás-pixelérték-függvény

Lineáris P(C): A szenzor által mért értékek lineárisan függnek a megvilágítástól.

Képtárolás: túl nagy helyigény, ha P(C) lineáris:

Reális képek: $C_{max}/C_{min} > 2000$ (elnevezés: kontrasztarány)

 \Rightarrow legalább 11 bites egész kellene ahhoz, hogy C_{min} és C_{max} is ábrázolható legyen.

Az intenzitás-pixelérték-függvény

Lineáris P(C): A szenzor által mért értékek lineárisan függnek a megvilágítástól.

Képtárolás: túl nagy helyigény, ha P(C) lineáris:

Reális képek: $C_{max}/C_{min} > 2000$

(elnevezés: kontrasztarány)

 \Rightarrow legalább 11 bites egész kellene ahhoz, hogy C_{min} és C_{max} is ábrázolható legyen.

Gamma-transzformáció:

$$P(C) = P_{max} \left(\frac{C}{C_{max}}\right)^{1/\gamma} = D \cdot C^{1/\gamma}$$

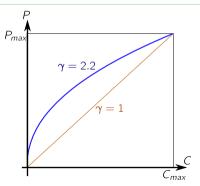
Tipikus érték: $\gamma = 2.2$ (történeti okok)

Könnyen belátható: ha P-t 255 szinten kódoljuk, (1 byte),

 $C_{max}/C_{min} = 255^{\gamma} \approx 200\,000.$

A kijelzők (monitorok, ...) a megjelenítés előtt P(C)

inverzét alkalmazzák.

Megjegyzések a gamma-transzformációról

A felhasználók megváltoztathatják a monitorok, projektorok gamma-értékét. Hasznos lehet a sötét vagy világos részek kiemelésében.

Megjegyzések a gamma-transzformációról

A felhasználók megváltoztathatják a monitorok, projektorok gamma-értékét.

Hasznos lehet a sötét vagy világos részek kiemelésében. A gamma-transzformáció felhasználható meglevő kép átalakítására is:

- \bullet $\gamma > 1$: a kontrasztot növeli a sötét területeken
- \bullet $\gamma < 1$: a kontrasztot növeli a világos területeken

eredeti

 $\gamma = 2.0$

 $\gamma = 0.5$

Gyakran használják képjavításra.

Az sRGB-rendszer intenzitás-pixelérték-függvénye

A legtöbb eszközünk sRGB-ben dolgozik.

Az sRGB-rendszer P(C)-je összetett, de jó közelítéssel egy $\gamma=2.2$ -es gamma-transzformációnak felel meg. (Ezt a közelítést használjuk a kurzusban.)

A precíz leírás megtalálható az sRGB-specifikációban.

Expozíciós idő (T). Ha növeljük:

- + több fény, kisebb stat. zaj
- + sötétebb tárgyak is látszanak

- nagyobb termikus zaj
- nagyobb mozgási elmosódás

Expozíciós idő (T). Ha növeljük:

- + több fény, kisebb stat. zaj
- + sötétebb tárgyak is látszanak

- nagyobb termikus zaj
- nagyobb mozgási elmosódás

Apertúra-méret (A). Ha növeljük:

- + több fény, kisebb stat. zaj
- + sötétebb tárgyak is látszanak

- a lencsehibák hatása megnő
- kisebb kép-élességi tartomány

Expozíciós idő (T). Ha növeljük:

- + több fény, kisebb stat. zaj
- + sötétebb tárgyak is látszanak

- nagyobb termikus zaj
- nagyobb mozgási elmosódás

Apertúra-méret (A). Ha növeljük:

- + több fény, kisebb stat. zaj
- + sötétebb tárgyak is látszanak

- a lencsehibák hatása megnő
- kisebb kép-élességi tartomány

ISO-érzékenység (ISO). Ha növeljük:

- + sötétebb tárgyak is látszanak
- + kisebb T is elég

nagyobb statisztikus hiba

Expozíciós idő (T). Ha növeljük:

- + több fény, kisebb stat. zaj
- + sötétebb tárgyak is látszanak

- nagyobb termikus zaj
- nagyobb mozgási elmosódás

Apertúra-méret (A). Ha növeljük:

- + több fény, kisebb stat. zaj
- + sötétebb tárgyak is látszanak

- a lencsehibák hatása megnő
- kisebb kép-élességi tartomány

ISO-érzékenység (ISO). Ha növeljük:

- + sötétebb tárgyak is látszanak
- + kisebb T is elég

nagyobb statisztikus hiba

Nehéz megtalálni az ideális kombinációt!

Ökölszabály: használjuk a legkisebb ISO-értéket, amit csak a kép mozgása, fényesség megenged.

Az Exif adatok

```
Exchangeable image file format: Exif
```

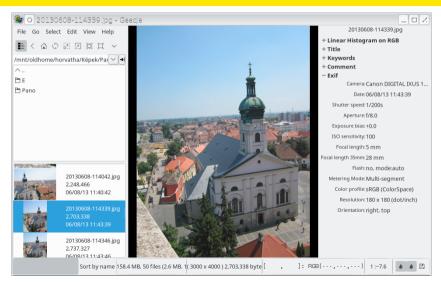
Szabvány különféle adatok kép (és más) fájlokban való tárolására.

Sok képformátum (pl. a JPEG) képes tárolni a fenti, és egyéb kép-paramétereket.

A képnézegető programok ki tudják jelezni ezeket. ('Image data', 'Exif data', ...)

Megjegyzés: a Python 'pyexiv2' modulja is tudja kezelni ezeket.

A legfontosabb Exif-adatok

Részletes Exif-adatok

💪 🛘 Metadata - Geeqi	2					_ >
	/mnt/oldhome/horvatha/Képe	k/Panorama/Arviz-2013-06-08/20130608-114	1339.jpg	,		
Description	Value	Name	~	Tag	Format	Elements
Shutter Speed Value	1/215 s	Exif.CanonSi.ShutterSpeedValue		0x0016	Short	1
Subject Distance	6553	Exif.CanonSi.SubjectDistance		0x0013	Short	1
Target Aperture	F8	Exif.CanonSi.TargetAperture		0x0004	Short	1
Target Shutter Speed	1/202 s	Exif.CanonSi.TargetShutterSpeed		0x0005	Short	1
White Balance	Auto	Exif.CanonSi.WhiteBalance		0x0007	Short	1
Date and Time	2013:06:08 11:43:39	Exif.Image.DateTime		0x0132	Ascii	20
Exif IFD Pointer	240	Exif.Image.ExifTag		0x8769	Long	1
Image Description		Exif.Image.ImageDescription		0x010e	Ascii	32
Manufacturer	Canon	Exif.Image.Make		0x010f	Ascii	6
Model	Canon DIGITAL IXUS 120 IS	Exif.Image.Model		0x0110	Ascii	26
Orientation	right, top	Exif.Image.Orientation		0x0112	Short	1
Resolution Unit	inch	Exif.Image.ResolutionUnit		0x0128	Short	1
X-Resolution	180	Exif.Image.XResolution		0x011a	Rational	1
YCbCr Positioning	Co-sited	Exif.Image.YCbCrPositioning		0x0213	Short	1
Y-Resolution	180	Exif.Image.YResolution		0x011b	Rational	1
Interoperability Index	R98	Exif.Iop.InteroperabilityIndex		0x0001	Ascii	4
Interoperability Version	1.00	Exif.Iop.InteroperabilityVersion		0x0002	Undefined	4
Related Image Length	3000	Exif.Iop.RelatedImageLength		0x1002	Short	1
Related Image Width	4000	Exif.Iop.RelatedImageWidth		0x1001	Short	1
Byte Order	п	Exif.MakerNote.ByteOrder		0x0002	Ascii	3
Offset	734	Exif.MakerNote.Offset		0x0001	Long	1
Aperture	F8	Exif.Photo.ApertureValue		0x9202	Rational	1
Color Space	sRGB	Exif.Photo.ColorSpace		0xa001	Short	1
Components Configuration	YCbCr	Exif.Photo.ComponentsConfiguration		0x9101	Undefined	4

Nyers (raw) képek

A nyers képek az eredeti szenzor-adatokat tartalmazzák:

- A pixel-értékek általában 16 bitesek
- Lineáris intenzitás-pixelérték-függvény
- Bayer-szűrő adatai: 1 színcsatorna/pixel
- A színek nem szabványos színrendszerben adottak.

Nyers képek feldolgozása: nagyobb pontosság, de kamera-függő számítások.

Nyers (raw) képek

A nyers képek az eredeti szenzor-adatokat tartalmazzák:

- A pixel-értékek általában 16 bitesek
- Lineáris intenzitás-pixelérték-függvény
- Bayer-szűrő adatai: 1 színcsatorna/pixel
- A színek nem szabványos színrendszerben adottak.

Nyers képek feldolgozása: nagyobb pontosság, de kamera-függő számítások.

Az OpenCV néhány nyers képformátumot képes olvasni. Ha ez nem elég, használjuk a 'rawpy' modult.

(Ezen a kurzuson ezt nem tárgyaljuk.)

Alapszintű képfájl-szerkezet

Minden képfájlnak tartalmaznia kell az alábbiakat:

- Képformátum-azonosító (első bájtok).
- W, H, N_c, (pixel-adatok formátuma)
- A pixel-adatok $(W \cdot H \cdot N_c \text{ elemű tömb})$

Kiegészítő paraméterek: Exif adatok, megjegyzések, ... (ld. fent).

Alapszintű képfájl-szerkezet

Minden képfájlnak tartalmaznia kell az alábbiakat:

- Képformátum-azonosító (első bájtok).
- W, H, N_c, (pixel-adatok formátuma)
- A pixel-adatok $(W \cdot H \cdot N_c \text{ elemű tömb})$

Kiegészítő paraméterek: Exif adatok, megjegyzések, ... (ld. fent).

Tárolási probléma: $W \cdot H \cdot N_c$ nagyon nagy lehet!

Megoldás: adat-tömörítés: Keressünk szabályosságokat, ismétlődő részeket a pixel adatokban.

Alapszintű képfájl-szerkezet

Minden képfájlnak tartalmaznia kell az alábbiakat:

- Képformátum-azonosító (első bájtok).
- W, H, N_c, (pixel-adatok formátuma)
- A pixel-adatok $(W \cdot H \cdot N_c \text{ elemű tömb})$

Kiegészítő paraméterek: Exif adatok, megjegyzések, ... (ld. fent).

Tárolási probléma: $W \cdot H \cdot N_c$ nagyon nagy lehet!

Megoldás: adat-tömörítés: Keressünk szabályosságokat, ismétlődő részeket a pixel adatokban.

Sokféle megoldás, itt nem részletezzük. Közös jellemzők:

- nagy tömörítés több számítási időt igényel
- nem minden kép tömöríthető
- az optimális módszer képfüggő

Speciális formátum: színpaletta

Színpaletta: egy táblázat pontos színleírásokkal.

Pixel-adatok: a színpalettán belüli sorszám.

Hasznos, ha a kép kevész számú színből áll.

Speciális formátum: színpaletta

Színpaletta: egy táblázat pontos színleírásokkal.

Pixel-adatok: a színpalettán belüli sorszám.

Hasznos, ha a kép kevész számú színből áll.

Példa: GIF (széles körben használt formátum)

- Színpaletta: 256 elem, mindegyik 3 bájtos sRGB
- Pixel adatok: 1 byte/pixel
- + 256 vagy kevesebb szín: a képadatok mérete kb. harmadára csökken
- 256-nál több szín: csak közelítő színek.

A veszteséges képformátumok ötlete

A kép kis változtatásai segíthetik a tömörítést.

Veszteséges tömörítés: kis információvesztéssel nagyobb tömöríthetőség.

A veszteséges képformátumok ötlete

A kép kis változtatásai segíthetik a tömörítést.

Veszteséges tömörítés: kis információvesztéssel nagyobb tömöríthetőség.

Egyszerű példa: kis sugarú elmosás kiírás előtt.

- a simítás hasonlóbbá teszi a szomszédos pixeleket
- + a tömörítés hatékonyabb lesz
- az eredeti képhez képest változások vannak

Fotókra jól működik.

A veszteséges képformátumok ötlete

A kép kis változtatásai segíthetik a tömörítést.

Veszteséges tömörítés: kis információvesztéssel nagyobb tömöríthetőség.

Egyszerű példa: kis sugarú elmosás kiírás előtt.

- a simítás hasonlóbbá teszi a szomszédos pixeleket
- + a tömörítés hatékonyabb lesz
- az eredeti képhez képest változások vannak

Fotókra jól működik.

Digitális képfeldolgozásban használjuk a lehető legkevesebb alkalommal.

Tipikus eset: a bemeneti képek JPG-formátumúak. Beolvassuk őket, de a kimeneten már veszteségmentes (pl. PNG) formátumot használunk.

A JPEG formátum

JPEG = "Joint Photographic Experts Group" (a csoport, aki tervezte)

A legnépszerűbb képformátum.

Tervezési cél: fotók tárolása kis helyen.

A JPEG formátum

JPEG = "Joint Photographic Experts Group" (a csoport, aki tervezte)

A legnépszerűbb képformátum.

Tervezési cél: fotók tárolása kis helyen.

A JPEG fő tömörítési módszerei:

• Ritkább rács a színezet koordinátáknak.

A JPEG nem RGB-t, hanem YCbCr-t használ, ahol 'Y' a fényesség, 'Cb' és 'Cr' színezet-koordináták.

'Y' mindenképp az eredeti felbontásban tárolódik, 'Cb' és 'Cr' tárolható ritkásabb rácson.

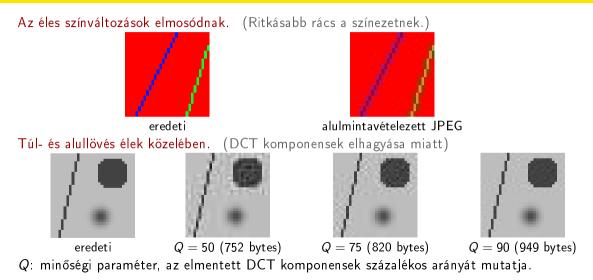
• Diszkrét koszinusz-transzformáció (DCT) komponensek.

A képet 8x8-as blokkokra bontja, majd mindegyikre kiszámolja a DCT komponenseket, de csak a nagyobbakat tárolja el.

(A DCT a Fourier-transzformációhoz hasonló.)

• Entropy coding.

Az előző lépésekből származó értékek veszteségmentes tömörítése.

A JPEG torzításai alig észrevehetők egy átlagos fotón, ha Q>85, miközben a képméret elég kicsi.

Megjegyzendő, hogy még Q>90-re is az éles határok környéke zajos lesz.

⇒ JPEG képeken az élkeresés erősen torzított lehet!

A JPEG torzításai alig észrevehetők egy átlagos fotón, ha Q>85, miközben a képméret elég kicsi.

Megjegyzendő, hogy még Q>90-re is az éles határok környéke zajos lesz.

⇒ JPEG képeken az élkeresés erősen torzított lehet!

Többféle paraméter állítható, hogy növeljük a képminőséget. (Ne ritkább rácsot használjunk a színeknek, minden DCT-komponenst tartsunk meg (Q=100), ...)

Probléma: a nagyon jó minőségű JPEG-ek nagyobbak, mint egy veszteségmentes képformátum mérete.

A JPEG torzításai alig észrevehetők egy átlagos fotón, ha Q>85, miközben a képméret elég kicsi.

Megjegyzendő, hogy még Q>90-re is az éles határok környéke zajos lesz.

⇒ JPEG képeken az élkeresés erősen torzított lehet!

Többféle paraméter állítható, hogy növeljük a képminőséget. (Ne ritkább rácsot használjunk a színeknek, minden DCT-komponenst tartsunk meg (Q=100), ...)

Probléma: a nagyon jó minőségű JPEG-ek nagyobbak, mint egy veszteségmentes képformátum mérete.

Tanácsok:

Hacsak lehet, mellőzzük a JPEG használatát képfeldolgozásban.

Ha muszáj JPEG-et használni, legyen legalább 90-es minőségű.

Q < 90 alatt az éldetektálás eredménye megbízhatatlan.

Mozgókép-formátumok

A mozgókép-formátumok nehezen áttekinthető sokasága van használatban.

Közös jellemző: a legtöbbjük módszerei

- hasonlítanak a JPEG-re
- kihasználják az egymást követő képek hasonlóságát
- a nagy tömörítés elérése érdekében.
- ⇒ Az egyes képkockák egy mozgókép esetén még a JPEG-nél is torzítottabbak általában Megjegyzés: vannak jó minőségű, veszteségmentes formátumok is, de azok borzalmasan helyigényesek.

Gyakran használt képformátumok

PNG, Portable Network Graphics

- + Veszteségmentes, nagy tömörítésű.
- + 8 és 16 bit/pixel, átlátszó pixelek, színpaletták.
- + Minden képszerkesztő, web-böngésző, stb. ismeri.
- Nagy képekre lassú a tömörítés.

BMP, Bitmap

- + Veszteségmentes.
- + Minden képszerkesztő, web-böngésző, stb. ismeri.
- Alig vagy egyáltalán nem tömörít.

GIF, Graphics Interchange Format

- + Veszteségmentes, jó tömörítés.
- + Minden képszerkesztő, web-böngésző, stb. ismeri.
- + Kis animációk lehetősége.
- Max. 256 elemű színpaletta.

Gyakran használt képformátumok

TIFF, Tagged Image File Format

- + Veszteséges és veszteségmentes változatok is.
- ± Sok alváltozat, színmodellek, stb.
- Mérsékelt tömörítési arány.
- Nem támogatják a web-böngészők, stb.

JPEG, Join Picture Experts Group

- + Nagy tömörítési arány.
- + Minden képszerkesztő, web-böngésző, stb. ismeri.
- Csak veszteséges verzió.

Gyakran használt képformátumok

TIFF, Tagged Image File Format

- + Veszteséges és veszteségmentes változatok is.
- ± Sok alváltozat, színmodellek, stb.
- Mérsékelt tömörítési arány.
- Nem támogatják a web-böngészők, stb.

JPEG, Join Picture Experts Group

- + Nagy tömörítési arány.
- + Minden képszerkesztő, web-böngésző, stb. ismeri.
- Csak veszteséges verzió.

... és még sok más formátum. Némelyikük jobb, mint a PNG vagy a JPEG, de nem egyszerű a szokásokat megváltoztatni. (MNG, BPG, WebP)